

UIT DE TIJDSCHRIFTEN

GEOLOGIE EN MIJNBOUW (no. 3, maart 1958).

Hierin een artikel door J.J. Wentink: de jong-pleistocene en holocene ontwikkeling van een deel van Westergoo.

Een onderzoek naar dit gebied tot een max. diepte van $\pm$ 22 m.

Hij behandelt hierin de pleistocene- en holocene ontwikkeling en vond een grenslijn Leeuwarden-Sneek, waar oostelijk en westelijk van deze lijn een aanzienlijk verschil bestaat in de hoogteligging van het keileemoppervlak, n.l. een zeer steile helling van O-W ten bedrage van 30-45 voet. Palynologisch onderzoek wees uit, dat het fluvio glaciaal van de geol. kaart als laat glaciaal gezien moet worden.

De ligging van de keileem houdt verband met de begrenzing van continentaal en marien Eemien. Continentaal Eemien werd geconstateerd bij Rauwerd.

Na dekzandafzetting ontwikkelde zich een Boreaal-Atlantisch veen, zich ontwikkelend tot het eind van het Boreaal. Dit besloeg vrijwel het gehele gebied. Door positieve niveauverandering in het begin van het Atlanticum drong de zee naar binnen en loste dit door veen overdekte dekzandplateau op in eilanden en schiereilanden in de zich vergrotende Waddenzee. De binnenstromende zee schuurde krekken in het dekzand, tot op het keileemoppervlak.

Bij voortgaande positieve niveauverandering in het vroeg-Atlanticum werden de resterende schiereilanden en eilanden overstroomd. Het erosie-effect was niet zo sterk als in de lagere dekzandgebieden, zodat het Boreaal-atlantische veen niet vernietigd werd. Dit gebied werd weer bedekt met zand verplaatst tijdens de vloedbewegingen van de zee. De Boorne vond zijn ontstaan in bovengenoemde kreekvorming.

M.i. een belangrijk artikel i.v.m. de bestudering van dit gebied. Het werkt in elk geval verhelderend voor de kennis van dit stukje Nederland. En men leert eruit, dat niet alleen grind aan de oppervlakte van belang is. Maar dat bij diepere studie er nog veel interessante gegevens zijn op te diepen, zonder daartoe grote collecties stenen aan te leggen. Het art. is verlicht met goede kaartjes en boorprofielen.

In dit no. vinden we voorts een In Memoriam J.F. Steenhuis. Belangrijk is hierbij de lijst van geschriften van deze geoloog met zijn warm hart en veelzijdige belangstelling is alles, wat Nederland en zijn bodem aanging. Opvallend is het tussen al die geschriften er ook vele aan te treffen met sterk historische inslag.

GEOLOGIE EN MIJNBOUW (no. 4, april 1958).

Dr W.F.M. Kimpe schrijft over: "Nieuwe vondsten van olie in concreties in het Boven-Carboon van Zuid-Limburg".

Het gaat hier over septariaachtige concreties van dolomitische en sideritische samenstelling uit een mariene en een zoetwaterafzetting van het Boven-Carboon in de Mijnen Maurits en Hendruk, die vrije olie bevatten. Een interessant onderwerp voor hen, die zich voor mineralogie en carboon-geologie interesseren.

De Schr. komt tot de conclusie dat: optreden van oliesporen in het Westfalien niet zeldzaam is; oliesubstanties zonder uitzondering gevonden worden in het krimpischeuren in het inwendige der concreties; ze uitsluitend voorkomen in lagen leisteren; verbreiding is strikt stratigrafisch bepaald en onafhankelijk van plooi- of

breuktektoniek; hetgeen verband houdt met de inkolingsgraad van de koollagen; de leisteenlagen, waarin deze concreties voorkomen, zeer veel dierlijke resten van mariene- of limnische oorsprong bevatten.

Aangenomen wordt, dat deze oliesubstanties ter plaatse ontstaan zijn.

A.B. v. Deinse en C.J. Verhey bespreken: Nieuwe vondsten van de Bruine Beer, *Ursus Arctos L* in Nederland.

Nadat zij erop gewezen hebben, dat er over de Bruine Beer in Nederland weinig bekend is, behoudens v.Giffens terpvondsten, die tot een vijftal beperkt bleven, gaat het in dit artikel over een vondst in de Westerschelde, n.l. een fragment van een schedel opgebaggerd in 1947 en aanwezig in de coll. Verhey.

v.d. Vlerk bepaalde de ouderdom op Tubantien. Een belangrijke vondst dus, daar er over roofdieren uit dit tijdvak nog zo weinig bekend is.

GEOLOGIE EN MIJNBOUW (no. 5, mei 1958).

Voor ons Nederlanders van belang is een artikel van de hand van F.J. Braun en H. Kühn-Velten: "Ueber die geologischen Verhältnisse am Paulsberg bei Uedem (Kreis Kleve)".

Zij behoort tot een stuwwalvorming. Het bestaat hier uit fluvioglaciale vormingen, gemengd met fluviatiele afzettingen. Deze afzettingen behoren alle tot de Saale-IJstijd. In de bouwputten en door boringen is hier veel bekend geworden over een lens van door ijzer verkit zand, dat in een mooi blokdiagram weergegeven kan worden. Het fijne zand dat hier aaneengekit werd behoort ongetwijfeld tot tertiaire afzettingen. De ijzerverbindingen zijn af te leiden uit het rijkelijk glauconietgehalte, dat men bij deze tertiairsedimenten mag veronderstellen.

Schrijvers zien in deze lens een verplaatst blok, dat in bevroren toestand getransporteerd werd en later geïnfiltriseerd met mineralen, die tot het verhardingsproces aanleiding gaven. Dit zeer harde stuk met hoog opstaande richel heeft de Paulsberg haar hoogte doen behouden door grotere resistentie.

De literatuurlijst is ook interessant i.v.m. allerlei periglaciale vraagstukken.

GEOLOGIE EN MIJNBOUW (no. 7, juli 1958).

F.P. Agterberg: An undulation of the rate of sedimentation in Southern Gotland.

Dit artikel geeft een goede stratigrafie van Zd. Gotland met een aardig geologisch schetskaartje als inleiding tot het eigenlijke doel: de verbuiging in de sedimentatie aan te tonen.

Voor ons ook belangrijk door het literatuurlijstje over de geologie van Gotland i.v.m. onze silurische zwerfstenen.

P. Kruizinga: Two interesting upper pleistocene mammalian remains from the Westerschelde.

De Schr. behandelt dit onderwerp op de hem eigen degelijke wijze. Het gaat om een fossiele onderkaak van een wolf (*Canis lupus Linn.*) en de rechter onderkaak van een leeuw (*Felis leo*). Beide stukken werden gevonden in de omgeving Ellewoutsdijk, beide zijn in elk geval jonger dan het Tubantien.

GEOLOGIE EN MIJNBOUW (no. 8, aug. 1958).

Prof. L.U. de Sitter: Bondins and parantic folds in relation to cleavage and folding.

Schr. gaat uit van bepaalde type plooien. In werkelijkheid

zijn plooiingen in de regel ingewikkelder van aard.

De beschreven vormen zijn uitzonderingen, maar komen toch nogal eens voor. Voor belangstellenden in tectonica een interessant artikel met goede afb.

H. Boisevain beschrijft het mineraal: Gilsonile: een asphaltite. Het artikel gaat vergezeld van een indeling der bitumen en niet-bitumen. Voorts een beschrijving der vindplaatsen.

H.C.M.M.Tromp behandelt het Nederlands-Duits verdrag dd.28-1-'58, waarbij "Mijnbouw onder Buitenlandse Bodem" mogelijk werd i.v.m. de Domaniale Mijn. Het artikel geeft nog eens een aardig inzicht in onze steenkoolmijnbouw.

GEOLOGIE EN MIJNBOUW (no. 9, sept. 1958).

Prof. Dr F.J. Faber: Fossiele voetstappen in de muschelkalk van Winterswijk.

De Schr. geeft hier de beschrijving van de fossiele voetstappen van een Chirotherium, die hij om zijn afwijkende vorm Ch. peabodyi nov. sp. noemt.

Dit om de eerste beschrijver der Chirotheriums, Peabody, te eren. Een 4-tal foto's illustreren deze vondst.

GEOLOGIE EN MIJNBOUW (no. 10, okt. 1958).

Prof. Dr Ph.H. Kuene bespreekt in dit no.: de problemen rond de herkomst en transport van "fleyschedimenten". (Problems concerning source and transportation of flysch sediments),

Hij vond, dat de herkomst lang niet altijd in de naaste omgeving gezocht moet worden. Wel is soms een gedeelte van het sediment uit de omgeving aangevoerd, maar lang niet alles. Dit is vroeger vaak over het hoofd gezien.

R. Trümpy: Remarks on the pre-orogenic History of the Alps. Dit artikel vult grotendeels het vorige aan en geeft tal van aardige gezichtspunten voor hen, die zich voor de alpiene geologie interesseren.

JAARVERSLAG 1956. GEOLOGISCHE STICHTING.

Dit verslag geeft een inzicht in de werkzaamheden dezer stichting, o.a. de kartering. Nieuwe opnames voor de kaart 1:50.000 i.v.m. de snelle ontwikkeling onzer kennis.

Voorts het specialistisch onderzoek in laboratoria etc.

In het tijdschrift: Noord-Holland (maart 1957)

J.G. Zandstra: Het ijstijdvak in Noord-Holland.

Een aardig, alleszins begrijpelijk artikel, dat vooral de beginners onder onze leden zal aanspreken, maar ook vele meer gevorderden zullen er nog iets in vinden, dat hun niet bekend was.

In hetzelfde tijdschrift van sept. 1957 zet Zandstra zijn beschrijving voort over deze provincie.

Een zeer mooi artikel, dat goede inzichten geeft in de duinvorming en wat daarna geschiedde, alsmede in de prehistorie i.v.m. de bodem van Noord-Holland.